

Ert datum 2012-06-12 Er referens Tony Malmberg

Datum 2012-08-21 Vår referens KSÅ

Socialdepartementet
 103 33 Stockholm

Remissvar: Inspektionen för vård och omsorg – en ny effektiv tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvård och socialtjänst (Ds 2012:20)

Vårdföretagarna som är en arbetsgivar- och branschorganisation för privata vård- och omsorgsgivare vill härmed ge sina synpunkter på ovanstående promemoria.

Vi måste kommentera den alltför korta svarstiden på remissen. Vår uppfattning är att detta är en mycket viktig förändring som hade behövt kommenteras och samordnas med utredningen ”Gör det enklare?” (SOU 2012:33) istället. Vi konstaterar att den enda förändring som förslaget medför är att tillsynen separeras från Socialstyrelsens övriga verksamhet. Förslaget innebär inte i sig att tillsynen får förändrade instruktioner, mandat eller ändrade resurser. De brister som Vårdföretagarna har lyft fram i andra sammanhang och som sammanfattas nedan kommer därmed sannolikt att kvarstå även efter förändringen. Vi anser också att den ambition som uttrycks i ”Gör det enklare” om att minska antalet myndigheter inom vård och omsorg är god och att införandet av den nya inspektionen står i strid med detta.

Tillsynen av verksamheter inom vård och omsorg berör i stor utsträckning människor som av olika skäl befinner sig i en utsatt situation. Det är därför viktigt att tillsynen fungerar på ett trovärdigt och rättssäkert sätt och med önskvärd frekvens. Detta har tenderat att falla med tidigare organisation. Genom våra medlemmar vet vi att det även finns en frustration hos dem som driver verksamheter inom vård och omsorg över att tillsynen inte har fungerat. Företagen vill ha tillsynsbesök och få bekräftat att man driver en verksamhet av hög kvalitet.

Regeringen markerade i propositionen ”Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten” (2008/9:160) att Socialstyrelsen inom ramen för sin tillsyn förutom kontrollfunktionen även ska lämna råd och ge vägledning, kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps samt förmedla den kunskap och de erfarenheter som erhålls genom tillsynen. Vi har hos våra

medlemmar märkt en stor efterfrågan på dessa delar av tillsynen. Självklart ska själva kontrollen prioriteras men det är också viktigt för en lärande organisation att få ta del av erfarenheter och kunskaper för att kunna utveckla och förbättra sin verksamhet. Därför är det viktigt att det skapas utrymme också för dessa delar inom ramarna för den nya myndighetens verksamhet.

Viktigt att beakta i uppbyggnaden av den nya myndigheten är också frågeställningar som handlar om konkurrensneutralitet och behovet av att kunna garantera likabehandling av alla verksamheter inom vård och omsorg, oavsett om de är offentligt eller privat drivna. Det är självklart även viktigt ur ett patient/brukarperspektiv att kraven på kvalitet är lika i alla verksamheter.

Ett exempel är det faktum att kommuner och landsting som bedriver verksamhet inom socialtjänsten enligt SoL och LSS eller som har överlåtit åt privata utförare att driva sådan verksamhet endast ska anmäla detta till Socialstyrelsen istället för att söka tillstånd. De behöver alltså inget tillstånd. På samma sätt som för enskilt driven verksamhet kan Socialstyrelsen för verksamhet i kommunal och landstingsregi utfärda föreläggande för att avhjälpa allvarliga missförhållanden och till dessa kan koppla vite. Om föreläggandet inte följs kan Socialstyrelsen för den enskilt drivna verksamheten besluta om att återkalla tillståndet. För kommuner och landsting som inte behöver ha tillstånd har Socialstyrelsen istället rätt att förbjuda fortsatt verksamhet.

Det finns åtminstone tre problem med detta. Det första är att en anmälan för att starta offentliga enheter inte upplevs som lika villkor för de företag som måste ansöka om tillstånd. De offentligt drivna verksamheterna kan helt strunta i anmärkingar och påpekanden. Det händer inget om kommunerna och landstingen fortsätter att driva verksamheten som innan och struntar i kraven på bemanning och dokumentation. Kraven är dessutom mildare för de offentliga än för de privata. Det andra problemet är att endast en anmälan av att man bedriver verksamhet inte ger Socialstyrelsen möjlighet att innan starten av verksamheten, stoppa denna. Det betyder att kvaliteten i verksamheten inte kan garanteras. Det tredje problemet är att det uppstår en konkurrensnedvridning när privata företag får vänta avsevärd tid innan de får sina tillstånd och kan starta. Detta eftersom ansökan om tillstånd ibland kan ta ett par år.

Vårdföretagarna vill att samma krav på tillstånd ska gälla för alla utövare. Att nya entreprenörer känner sig lika behandlade och vet att de har samma villkor som alla andra på marknaden är en viktig förutsättning för att de ska våga satsa.

Olika undersökningar visar att de initiativ till mångfald och valfrihet som regeringen har tagit de senaste åren uppskattas av befolkningen och är här för att stanna. Till exempel har lagen om valfrihet (LOV) införts inom en rad områden och obligatoriskt vårdval i primärvården. Men för att de privata initiativen ska komma till stånd och kunna verka krävs tydliga spelregler och långsiktiga planeringsförutsättningar. För att våga investera i verksamhet får det inte, som läget är idag, dröja ett par år innan man får ett

tillstånd. Socialstyrelsens krav på verksamheterna måste också vara förutsägbara och transparenta.

Vår uppfattning är att det sedan omorganisationen efter propositionen ”Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten” har funnits stora glapp mellan regeringens ambitioner, Socialstyrelsens genomförande och företagens förväntningar avseende tillsyns- och tillståndsverksamheten inom vård och omsorg. Den stora förändringen som skedde då skulle leda till tydliga förbättringar och enhetligare bedömningar av alla verksamheter inom området. Vår förhoppning är att detta i och med den nya organisationen som nu föreslås ska rättas till och att tillsynen och hanteringen av tillstånd framöver ska vara strategisk och präglas av förutsägbarhet, tydlighet, oberoende och långsiktighet.

Vårdföretagarna,
Katarina Storm Åsell